

Číslo spisu: 19713/2024-M_OIvSS
Číslo záznamu: 66671/2024

V Bratislave, 14. mája 2024

ROZHODNUTIE O POVINNOSTI PRIJAŤ NEODKLADNÉ OPATRENIE

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) podľa ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a), ustanovenia § 7 ods. 1 písm. d), ustanovenia § 7 ods. 6 zákona č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o inšpekcii v sociálnych veciach“) a podľa ustanovenia § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“)

UKLADÁ

DOZOROVANÉMU SUBJEKTU

podľa ustanovenia § 2 ods. 2 písm. a) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach

POSKYTOVATEĽOVI SOCIÁLNEJ SLUŽBY

DOMOV DÔCHODCOV ŠAĽA

Nešporova 1010/19, 927 01 Šaľa, IČO 48484342

(ďalej len „poskytovateľ sociálnej služby“ alebo „dozorovaný subjekt“)

povinnosť prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie prijímateľa sociálnej služby, voči ktorému poskytovateľ sociálnej služby plní povinnosti podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“), ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu, a to:

POSKYTOVAŤ ODBORNÚ ČINNOSŤ, ktorou je ošetrovateľská starostlivosť v zariadení podľa ustanovenia § 22 zákona o sociálnych službách prostredníctvom odborných zamestnancov, ktorí spĺňajú kvalifikačný predpoklad na výkon tejto odbornej činnosti, alebo

ZABEZPEČIŤ ODBORNÚ ČINNOSŤ, ktorou je ošetrovateľská starostlivosť prostredníctvom inej osoby na základe občianskoprávneho vzťahu alebo obchodnoprávneho vzťahu podľa ustanovenia § 35 ods. 3 a § 36 ods. 3 zákona o sociálnych službách, IHNEĎ.

ODÔVODNENIE ROZHODNUTIA

1. Poverení zamestnanci Inšpekcie v sociálnych veciach ministerstva (ďalej len „ISV“) na základe poverenia na výkon dozoru podľa ustanovenia § 6 ods. 1 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach č. 133/2024/OIvSS začali dňa 23.04.2024 u poskytovateľa sociálnej služby výkon dozoru nad dodržiavaním zákona o sociálnych službách pri poskytovaní sociálnych služieb. Predmetom dozoru je dodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby podľa zákona o sociálnych službách za obdobie od 01.11.2023 do dňa začatia dozoru poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni, plánovať poskytovanie sociálnej služby podľa individuálnych schopností a cieľov prijímateľa sociálnej služby, povinnosti pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby, povinnosti dodržiavať personálny normatív a plniť štandardy kvality poskytovanej sociálnej služby.
2. Počas výkonu dozoru v mieste poskytovania sociálnej služby poverení zamestnanci zistili, že dve prijímateľky sociálnej služby, konkrétne [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], vzhľadom na svoj nepriaznivý zdravotný stav prijímajú potravu prostredníctvom zavedenej sondy perkutánnej endoskopickej gastrostómie (ďalej len „PEG“), teda trvalej sondy zavedenej priamo do žalúdka. Podľa zásad aplikácie sa takýmto spôsobom strava podáva 6x denne po 3 hodinách na základe určených podmienok, a to napríklad: pred každým podávaním novej dávky je nutné odsať žalúdočný obsah, nepodávať dávku ak je v žalúdku výživa, pred aj po podaní výživy prepláchnuť sondu vhodnými tekutinami.
3. Podľa ustanovenia § 1 ods. 2 písm. e) Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 95/2018 Z. z.¹ zavádza žalúdočné sondy, zabezpečuje ich funkčnosť, **aplikuje enterálnu výživu**, ruší žalúdočné sondy **sestra pri výkone ošetrovateľskej praxe**, ktorá získala odbornú spôsobilosť na výkon odborných pracovných činností, v súlade so štandardmi v ošetrovateľstve. Podľa ustanovenia § 4b ods. 2 písm. o) Vyhlášky Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 321/2005 Z. z.² **praktická sestra – asistent** v rozsahu získanej odbornej spôsobilosti na výkon odborných pracovných činností na základe indikácie lekára, sestry alebo pôrodnej asistentky samostatne **podáva stravu** nasogastrickou sondou alebo perkutánou endoskopickou gastrostómiou osobe od šiestich rokov veku, ak je pri vedomí.
4. Zamestnanci dozorovaného subjektu, konkrétne [REDAKOVANÉ] v rozhovore uviedla, že uvedeným prijímateľkám sociálnej služby podávajú stravu prostredníctvom sondy PEG opatrovateľky, pričom boli zaučené sestrou „ktorá nám nosí tie výživy, nebola tu žiadna chirurgická sestra ani nič také.“ Predmetné skutočnosti potvrdila i opatrovateľka, [REDAKOVANÉ], ktorá v rozhovore pri popise bežných činností opatrovateľky uviedla: „... treba spraviť aj tieto úkony, napríklad PEG skontrolovať, či nie je upchatý, prelepiť, proste ráno a večer sa tieto veci robia, keď sú nejaké rany, že vidíme trošku pretečené, tak isto sa to ošetruje, dezinfikuje sa to ...“. Zároveň uviedla, že o podávaní stravy prostredníctvom PEGu si vedú záznamy, pričom predložila interné tlačivo s názvom „Príjem a výdaj tekutín“, ktorého obsahom je meno prijímateľky sociálnej služby, dátum, hodina a príjem v mililitroch. Záznamy neobsahujú údaje o zamestnancovi, ktorý tieto úkony vykonal a zapísal.

¹ ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom a rozsah praxe pôrodnej asistencie poskytovanej pôrodnou asistentkou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom;

² o rozsahu praxe v niektorých zdravotníckych povolaniach

Podľa vyjadrenia vedúcej zdravotného a sociálneho úseku je bežnou praxou, že i ďalšie iné ošetrovateľské úkony sú realizované zamestnancami dozorovaného subjektu - opatrovateľkami, a to napríklad podávanie subkutánnych liečiv, starostlivosť o stómiu, či ošetrovanie dekubitov. Vedúca zdravotného a sociálneho úseku ďalej uviedla, že sestra/praktická sestra – asistent je v zariadení sociálnych služieb v pracovné dni do 15.00 hodiny, nočné služby a víkendy sú v službe len opatrovateľky. K úkonom starostlivosti o dekubity konkrétne uviedla, že preväzy robí ADOS (pozn. agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti), ale sú situácie, keď to musia urobiť aj opatrovateľky. Preväzujú aj pooperačné rany a iné „nekomplikované“ ošetrenia.

5. Opatrovateľka potvrdila i samostatné vykonávanie ošetrovateľských úkonov ako podávanie liekov, aplikácie inzulínu a v prípade potreby aj ošetrovanie dekubitov. Podľa jej vyjadrenia ADOS prichádza do zariadenia trikrát do týždňa (pondelok, streda, piatok), niekedy cez víkend, pričom vždy pri úkonoch ADOS je prítomná aspoň jedna opatrovateľka, aby videla daný postup.
6. Predmetné vyjadrenia zamestnancov dozorovaného subjektu potvrdzuje i interná dokumentácia. Predložený interný dokument opatrovateľského procesu „Denný záznam opatrovateľských intervencií“, v ktorom **opatrovateľky v dennej či nočnej zmene evidujú činnosti** u konkrétneho prijímateľa sociálnej služby, uvádza napríklad ošetrovanie stómie pri diuréze u [REDAKOVANÉ] v období od 14.03.2024 do 30.03.2024. Pričom dňa 17.03.2024 (nedeľa) je uvedené: „*stómia ošetrená, kolost. sáčok vymenený – neprepúšťa*“, následne dňa 24.03.2024 (nedeľa): „*o 18:00 h prasknutý a vytečený sáčok, následne vymenený, zvracala, bola daná do poriadku, pod. tekutiny*“. Taktiež „Kniha hlásení“, v ktorej **opatrovateľky zaznamenávajú** vykonané činnosti najmä kvôli prenosu informácií ďalšej pracovnej zmene, napríklad uvádza denné hlásenie dňa 18.11.2023 (sobota) ošetrenie dekubitu v sakrálnej oblasti, prípadne nočné hlásenie dňa 28. - 29.03.2024 (štvrtok - Veľký piatok) s popisom: „*lieky, inz, kvapky, eutiroxy podané podľa rozpisu, stonický sáčok vymenený*“, pričom ako personál odovzdávajúci informáciu sú uvedené opatrovateľky.
7. Dozorovaný subjekt podľa údajov v IS SoS vedie v svojej organizačnej štruktúre 3 zdravotníckych asistentov, 2 sanitárov a 15 opatrovateľov. Na základe poskytovateľom predloženej dokumentácie majú zdravotnícki asistenti, teda zamestnanci odborne spôsobilí na vykonávanie niektorých ošetrovateľských úkonov, uzatvorený pracovnoprávny vzťah s rovnomerne rozvrhnutým pracovným časom 37,5 hod./týždenne a sú prítomní v zariadení sociálnych služieb v dennej zmene.
8. Zároveň dozorovaný subjekt nie je poskytovateľom ošetrovateľskej starostlivosti podľa ustanovenia § 22 zákona o sociálnych službách, keďže nemá podľa údajov o poskytovateľoch poskytujúcich ošetrovateľskú starostlivosť, ktoré vedie Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou a zverejňuje ich na svojom webovom sídle, pridelený kód poskytovateľa ošetrovateľskej starostlivosti v zariadení sociálnych služieb.
9. V súlade s ustanovením § 7 ods. 1 písm. d) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnej starostlivosti“) je ošetrovateľská starostlivosť v zariadení sociálnej pomoci formou poskytovania zdravotnej starostlivosti. Podľa ustanovenia § 4 ods. 6 tohto zákona **ošetrovateľská starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb je poskytnutá správne,**

ak je poskytnutá v súlade so štandardnými postupmi na výkon prevencie, štandardnými diagnostickými postupmi a štandardnými terapeutickými postupmi. Podľa ustanovenia § 10a ods. 1 a 2 zákona o zdravotnej starostlivosti zariadenie sociálnej pomoci môže poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť, **ak ju poskytujú zamestnanci, ktorí spĺňajú podmienky na výkon zdravotníckeho povolania** podľa osobitného predpisu. **Zariadenie sociálnej pomoci, ktoré poskytuje ošetrovateľskú starostlivosť, je povinné poskytovať ošetrovateľskú starostlivosť v súlade so štandardnými diagnostickými postupmi a štandardnými terapeutickými postupmi, spĺňať základné materiálno-technické vybavenie podľa prílohy č. 1 k zákonu o zdravotnej starostlivosti, viesť zdravotnú dokumentáciu podľa § 19 ods. 2 zákona o zdravotnej starostlivosti a vykonávať v nej zápisy podľa § 21 ods. 4 až 6 zákona o zdravotnej starostlivosti, požiadať o pridelenie číselného kódu zariadenia sociálnej pomoci poskytujúceho ošetrovateľskú starostlivosť** podľa osobitného predpisu, do ôsmich dní od zápisu do registra sociálnych služieb, ktorý vedie vyšší územný celok podľa osobitného predpisu, ak ide o poskytovateľa sociálnej služby.

10. Poskytovateľ sociálnej služby je podľa ustanovenia § 7 písm. c) zákona o sociálnych službách povinný poskytovať sociálnu službu na odbornej úrovni. Zároveň je poskytovateľ sociálnej služby podľa ustanovenia § 15 ods. 1 zákona o sociálnych službách povinný vykonávať odborné činnosti, obslužné činnosti a ďalšie činnosti, zabezpečovať vykonávanie týchto činností alebo utvárať podmienky na ich vykonávanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom, pre druh sociálnej služby, ktorý poskytuje.
11. Podľa ustanovenia § 35 ods. 3 zákona o sociálnych službách sa v zariadení pre seniorov a podľa ustanovenia § 36 ods. 3 sa v zariadení opatrovateľskej služby zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak toto zariadenie neposkytuje ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22 zákona o sociálnych službách.
12. Pri výkone dozoru v mieste poskytovania sociálnej služby dňa 23.-24.04.2024 bolo poverenými zamestnancami ISV zistené a z predložených dokladov poskytovateľa vyplýva, že úkony ošetrovateľskej starostlivosti o prijímateľov sociálnej služby vykonávajú zamestnanci poskytovateľa - **opatrovateľky**, ktoré nespĺňajú kvalifikačný predpoklad na výkon týchto činností. Takýto postup poskytovateľa sociálnej služby pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti je neodborný a je v rozpore s ustanovením § 84 ods. 2 zákona o sociálnych službách, ktoré určuje, že činnosti v oblasti sociálnych služieb podľa tohto zákona vykonáva fyzická osoba, ktorá je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu a **odborne spôsobilá na výkon týchto činností**.
13. V zariadení sociálnych služieb ako organizovanej a formálnej starostlivosti má dochádzať k profesionálnemu, odbornému poskytovaniu sociálnej služby, a teda aj odborných činností, medzi ktoré patrí i ošetrovateľská starostlivosť. Podľa ustanovenia § 2 ods. 13 zákona o zdravotnej starostlivosti ošetrovateľská starostlivosť je zdravotná starostlivosť, ktorú poskytuje sestra s odbornou spôsobilosťou podľa osobitného predpisu (zákon č. 578/2004 Z. z.) metódou ošetrovateľského procesu v rámci ošetrovateľskej praxe. Opatrovateľ/ka nie je zdravotníckym pracovníkom a v zariadení sociálnych služieb vykonáva odbornú činnosť, ktorou je pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby. Poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti je kvalifikovanou činnosťou a zdravotnícky pracovník je na jej výkon pripravovaný v rámci kvalifikačného štúdia. Táto kompetencia/kvalifikácia v sebe zahŕňa aj schopnosť prevziať zodpovednosť (profesionálnu, právnu) za výkon danej činnosti a taktiež zodpovednosť za to, že znalosti a postupy používané v praxi zodpovedajú najnovším poznatkom a legislatívnym zmenám.

Je dôležité nielen zvládnuť samotný postup ošetrovateľského úkonu (napr. ošetrovanie dekubitu, podanie stravy prostredníctvom PEG sondy, preväz rany), ale poznať aj jeho komplexnosť. Nesprávna technika podania inzulínu môže viesť ku komplikáciám ako miestnym (lipohypertrofia, jazvy), tak ku celkovým (neočakávaná hypoglykémia, hyperglykémia, neuspokojivá kompenzácia diabetu z dôvodu zmenenej farmakodynamiky). Pri podávaní liekov je dôležité poznať ich terapeutické využitie, správnu dávku, čas, spôsob podania, ich indikácie, kontraindikácie, vedľajšie účinky a vzájomnú interakciu jednotlivých liekov pri polymedikácii. Taktiež pri aplikácii enterálnej výživy prostredníctvom sondy PEG hrozí riziko obtekania výživy otvorom v brušnej stene, pri rýchlom podávaní stravy sa môžu zjaviť kŕčové bolesti brucha, nauzea, zvracanie či hnačky, prípadne ďalším možným rizikom je upchatie sondy. Zároveň ošetrovanie dekubitov vyžaduje vzhľadom na poškodenie tkanív kože v rôznych stupňoch, od začervenania, pľuzgierov až k otvoreným ranám, odborný prístup. Odbornosť a kvalifikáciu pri poskytovaní jednotlivých odborných činností v zariadení sociálnych služieb preto nie je možné kompenzovať ani „zaškolením“, praxou, či zodpovednosťou a táto musí byť zabezpečená aj s ohľadom na časovú náročnosť, striedanie sa personálu v jednotlivých pracovných zmenách, keď za prijímateľom sociálnej služby prichádza vždy iný zamestnanec/zamestnankyňa.

14. Keďže poskytovateľ neposkytuje ošetrovateľskú starostlivosť odborne kvalifikovaným personálom/ nezabezpečuje (prostredníctvom ADOS) ošetrovateľskú starostlivosť v dostatočnom rozsahu, **možno dôvodne predpokladať, že prijímateľov sociálnej služby vystavuje ohrozeniu života alebo zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu.**
15. Poverení zamestnanci na výkon dozoru podľa ustanovenia § 7 ods. 1 písm. c) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach zdokumentovali zistené skutočnosti obrazovými a zvukovými záznamami, poskytovateľ sociálnej služby poskytol podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov povereným zamestnancom na výkon dozoru vyjadrenia, informácie ako aj dokumenty, z ktorých boli vyhotovené kópie a tieto boli zaznamenané na nosiči informácií. Záznamy sú obsahom spisového materiálu vo veci dozoru podľa poverenia špecifikovaného v bode 1 odôvodnenia tohto rozhodnutia.
16. Podľa ustanovenia § 7 ods. 6 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach uplatnenie oprávnenia odseku 1 písm. d) sa **vykoná ústne**. Poverený zamestnanec pri výkone dozoru ústne uložil poskytovateľovi sociálnej služby povinnosť prijať toto neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov dňa 02.05.2024. **Písomné vyhotovenie rozhodnutia** o uložení povinnosti podľa odseku 1 písm. d) sa doručí bezodkladne a na konanie o uložení povinnosti prijať neodkladné opatrenie sa vzťahuje správny poriadok. Proti rozhodnutiu možno podať odvolanie (rozklad) do troch dní odo dňa doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia pričom odvolanie proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok a odvolací orgán o ňom rozhodne bezodkladne.
17. Podľa ustanovenia § 8 ods. 2 písm. a) zákona o inšpekcii v sociálnych veciach je dozorovaný subjekt povinný prijať neodkladné opatrenie na odstránenie zistených nedostatkov, pri ktorých možno dôvodne predpokladať vystavenie prijímateľa sociálnej služby, voči ktorému poskytovateľ sociálnej služby plní povinnosti podľa zákona o sociálnych službách, ohrozeniu života, zdravia, neľudskému alebo zlému zaobchádzaniu. Podľa ustanovenia § 10 ods. 1 písm. a) druhého bodu sa správneho deliktu

dopustí ten, kto neprijal takéto neodkladné opatrenie. Ministerstvo uloží za takéto správny delikt pokutu do 5 000 eur.

Na základe uvedených skutočností ministerstvo rozhodlo tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu možno podať rozklad podľa § 7 ods. 6 zákona o inšpekcii v sociálnych veciach v lehote do troch dní odo dňa doručenia písomného vyhotovenia tohto rozhodnutia správneho orgánu, ktorý ho vydal. Rozklad proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok. Právoplatné rozhodnutie je preskúmateľné súdom.

doc. PhDr. Alena Zvarová Bašistová, PhD.
generálna riaditeľka